

INFORME DEL LEGAL TEAM SOBRE LES VULNERACIONS DE DRETS OCORREGUDES EL DIA 27 DE MAIG DE 2011 A LA PLAÇA CATALUNYA DE BARCELONA

A) FUNCIONS DEL LEGAL TEAM

El LEGAL TEAM és l'instrument del què s'han dotat els advocats i les advocades europeus compromesos amb la defensa dels drets fonamentals i les llibertats de la ciutadania, en el moment en què les formes tradicionals d'actuació de l'advocacia esdevenen insuficients per actuar en defensa d'aquests drets i aquestes llibertats. Això és així perquè les noves formes de mobilització massives que els moviments de protesta han posat en pràctica a partir de la primera dècada del segle XXI (Seattle, Goteborg Barcelona, Gènova, Escòcia, Heiligendamm ...) han comportat també noves formes d'actuació de les forces policials que en diverses ocasions han vulnerat els següents drets: integritat física, lliure circulació, llibertat d'expressió, manifestació, reunió i auto-organització, entre d'altres.

L'actuació del LEGAL TEAM es regeix pels principis què conté la CARTA FONAMENTAL DEL LEGAL TEAM EUROPA, signada a París el 15.11.2003. En els casos en què la mobilització ciutadana què sol·licita la intervenció del LEGAL TEAM no té abast internacional aquest actua com a LEGAL TEAM local.

Els seus objectius, entre d'altres, són vigilar i garantir les llibertats de circulació, de manifestació i d'expressió mitjançant la seva presència física i visible en aquell espai i en aquell moment en què aquests drets es puguin veure compromesos, mitjançant l'observació i el control de les operacions de les forces policials, així com coordinar les accions jurídiques de defensa dels drets de la persona i dels col·lectius víctimes de la repressió en cas de què no disposin de comissions jurídiques pròpies. Per dur a terme aquests objectius, el LEGAL TEAM entra en contacte tant amb les persones mobilitzades com amb les autoritats.

B) ANTECEDENTS: EL LEGAL TEAM A PLAÇA CATALUNYA EL 20 DE MAIG DE 2011

El divendres dia 20 de maig de 2011 la comissió jurídica de l'Acampada de Barcelona de la Plaça Catalunya va demanar als membres del LEGAL TEAM, format principalment per advocats i advocades membres de la Comissió de Defensa del Col·legi d'Advocats de Barcelona (ICAB) i de l'Associació Catalana per a la Defensa dels Drets Humans (ACDDH), què portessin a termes les seves

tasques d'assessorament i observació sobre possibles vulneracions de drets fonamentals, sempre que l'assemblea d'aquell vespre aprovés la nostra presència. L'Acampada de Barcelona havia tingut coneixement a través de la premsa (en cap cas mitjançant una notificació a ningú de la Acampada, segons se'ns va manifestar) que la Junta Electoral Central havia dictat una resolució segons la qual les acampades que s'estaven duent a terme a diferents ciutats de l'Estat espanyol vulneraven la normativa electoral. L'assemblea que es va celebrar aquell vespre, va aprovar que duguéssim a terme la nostra tasca, si arribava a ser necessària. Aquella nit vam romandre a la Plaça Catalunya fins les dues de la matinada, sense que s'hi produís cap incident i sense que ni els Mossos d'Esquadra ni la Guàrdia Urbana hi fessin acte de presència.

C) OBSERVACIÓ DEL DIA 27 DE MAIG DE 2011

El divendres dia 27 de maig de 2011 a les 6.20h del matí vam rebre una primera trucada des de la Acampada de Barcelona demanant la nostra presència atès que nombrosos agents dels Mossos d'Esquadra i de la Guàrdia Urbana havien envoltat la plaça. El dispositiu que s'hi estava muntant, que incloïa un helicòpter en vol baix i estacionari sobre la plaça (que no va marxar en tot el matí) feia pensar a les persones acampades que hi hauria una intervenció policial de desallotjament.

Poc abans de les 7h vam arribar els primers membres de l'equip, constatant que a la Plaça hi havia nombrosos agents dels Mossos d'Esquadra i de la Guàrdia Urbana així com camions del servei de neteja de l'Ajuntament.

Tot seguit els membres del LEGAL TEAM es van identificar com a advocats enfront dels agents i van sol·licitar poder accedir al centre de la plaça per parlar amb les persones confinades a la plaça, que havien demanat la nostra presència per ajudar-los a avaluar la situació. Un comandament de la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra (anti-avalots) ens va atendre i ens van indicar que ho consultaria amb els caps i ens comunicaria la decisió respecte de la nostra petició. Atès que la resposta no arribava, vam anar reproduint la nostra petició a diversos agents del cordó policial, durant hores. No va ser fins passades les 11h del matí que finalment el Legal Team va poder accedir al centre de la plaça.

En aquell primer moment les persones acampades es trobaven al mig de la plaça envoltades per un operatiu policial format per més de 300 agents del cos dels Mossos d'Esquadra i de la Guàrdia Urbana que formaven un doble cordó a la plaça Catalunya. El cordó exterior situat al perímetre extern de la plaça hi impedia l'accés a qualsevol persona, inclosos nosaltres, durant un primer lapse de temps, malgrat haver-nos identificat com a advocats i membres del LEGAL TEAM. Aquesta restricció no es va imposar al col·lectiu periodista. A l'interior de la plaça hi havia un altre cordó que separava a les persones concentrades a la part central de la plaça de la zona perimetral de l'acampada. Mentrestant, els serveis de neteja de l'Ajuntament anaven desmantellant el campament, intervenint i

col·locant dins de camions els béns dels acampats, tant els objectes que podrien ser considerats perillosos (com pals d'escombra, bombones de butà, fogons, etc.), com d'altres que no (com tendals, carpes, pancartes, objectes personals, menjar i begudes, etc.) A la mateixa zona, agents de la Guàrdia Urbana van requisar tots els ordinadors i material informàtic que hi havia als tendals (que contenien dades personals) com d'altre material igualment sensible, com documentació personal, fulls de signatures de la ciutadania que havia donat suport a l'acampada, etc.). Desconeixem si aquest material va ser transportat amb les degudes precaucions per assegurar que no es malmetés. Al final de la operació, el servei de neteja s'ho havia endut absolutament tot.

Els agents van convidar a les persones acampades a marxar voluntàriament de la plaça, al·legant que venien a netejar-la per motius de "seguretat" i "greus problemes de salubritat". No ens consta però, que, amb caràcter previ, s'hagués elaborat un informe o estudi tècnic sobre els al·legats problemes de salubritat. La majoria de les persones acampades van decidir no marxar i es van replegar al mig de la plaça, assegudes a terra, i expressant la seva oposició a la manera com s'estava produint el desallotjament i demanant informació sobre la destinació dels seus objectes personals, sense rebre cap resposta.

No tenim constància de que en dies anteriors a l'operatiu policial, cap representat del Departament d'Interior o de l'Ajuntament de Barcelona hagués intentat dialogar amb les persones acampades. El dia 27 de maig de 2011, abans d'iniciar l'operatiu policial, tampoc no es té constància que es possessin en contacte amb cap dels portaveus de les múltiples comissions en que s'estructura la Acampada de Barcelona. Per altra banda, se'ns ha informat de que la comissió de civisme de l'acampada estava treballant per la seguretat de la plaça amb motiu de la final de la *Champions*.

El dia 27 de maig de 2011, a mesura que anaven passant les hores, centenars de persones es van anar aplegant al voltant de la Plaça Catalunya, situant-se al llarg de tot el seu perímetre, fet que va dificultar l'entrada i sortida dels camions municipals. Cap a mig matí ja es comptaven per milers els ciutadans que envoltaven la Plaça Catalunya.

Des de l'inici de l'operació policial les persones que es mantenien dins de la plaça no havien pogut anar al lavabo ni abastir-se d'aigua o aliments, ja que tots els objectes, inclosos menjar i beguda, havien estat retirats pel personal de neteja municipal. En aquell moment, després d'haver-ho estat sol·licitant des de les 7h del matí, el cap de l'operatiu va rebre a dos membres del LEGAL TEAM i va accedir a que les persones acampades poguessin anar al lavabo de dos en dos i que els membres del LEGAL TEAM, format en aquell moment per un grup de 15 advocats i advocades, poguessin accedir a l'interior de la plaça. A partir d'aquell moment, a banda de les tasques que ens són pròpies i que ja hem descrit, vam haver d'efectuar-ne algunes que no estaven previstes inicialment, com les de facilitar la comunicació entre els acampats i l'operatiu policial, de transmissió d'informació a les persones concentrades als voltants de la plaça, i les de fer arribar aigua, protectors solars i objectes d'higiene personal a les persones acampades.

A partir del moment en el què se'ns va permetre l'accés al centre de la plaça vam començar a actuar com a missatgers entre les persones acampades i els caps de l'operatiu, què van proposar que els acampats es desplaressin per deixar lliure una part de la plaça, per continuar amb la neteja i després l'altra meitat per acabar de netejar-la i poder marxar. Les persones del centre de la plaça es van reunir en assemblea per a donar una resposta a la proposta dels comandaments, què, d'altra banda, no estava donant resposta a l'interrogant de a on destinarien tots els objectes intervinguts a primera hora del matí. També vam informar a la multitud de gent, què rodejava la plaça i què seguia sense poder accedir-hi per ordre de la policia, que s'estava duent a terme l'assemblea què decidiria què fer. Finalment l'assemblea va decidir què ells mateixos seguirien netejant, com fins aquell dia, què demanaven la retirada dels efectius de la policia i què es deixés entrar a la gent dels voltants de la plaça. Al veure què no s'arribava a una solució pactada, el personal de neteja va continuar la seva tasca i va abandonar la plaça amb la Guàrdia Urbana. A continuació ho van fer els Mossos d'Esquadra i els ciutadans i ciutadanes que estaven a fora van poder tornar a accedir al centre de la plaça.

Durant la nostra observació vam poder constatar que es va vulnerar la integritat física d'una gran quantitat de persones. La majoria d'agressions què vam poder observar van ser envers persones què estaven o bé qüestionant verbalment l'actuació dels agents o bé oferint una resistència passiva a la seva actuació, asseguts a terra amb les mans enlaire o dempeus i estàtics. Algunes de les persones agredides, però, estaven situades fora del nucli de més presència policial i semblaven estar tan sols observant el transcurs dels esdeveniments. Les persones afectades es situen en un ventall d'edats diferents, sent les més afectades les persones joves. També cal ressenyar què es van poder constatar cops de defensa i altres maltractes d'obra envers personal acreditat amb el braçalel distintiu de premsa.

Els moments de més tensió van donar-se en les càrregues policials de resposta a l'intent d'evitar que els camions de la neteja abandonessin la plaça i també quan algunes persones van intentar sobrepassar el cordó policial per intentar accedir a la mateixa. En ambdós casos la seva actitud corporal no era provocadora ni d'enfrontament amb l'autoritat. Aquestes agressions es van donar malgrat l'intent frustrat de moltes persones d'evitar l'agressió o bé la seva reiteració, i de crida a la calma general. Algunes de les agressions, també es van donar en el moment del replegament dels efectius policials cap als seus respectius vehicles, en què van anar colpejant aleatòriament a les persones que trobaven al seu pas.

No es va poder observar cap agressió a agents de l'autoritat excepte en el moment de la retirada dels efectius, en què algunes persones de la via pública, sense poder distingir si formaven part o no de les persones vinculades amb l'acampada, van llençar algunes ampolles d'aigua de plàstic en contra d'alguns agents.

Les agressions practicades pels efectius policials poden haver tingut resultats lesius de gravetat, atesa la desproporció de la força emprada, la seva dinàmica comissiva, els mitjans empleats i el fet què algunes persones estaven

ensangonades. La gran majoria de les agressions van consistir en cops amb les “defenses” (porres) dels agents, algunes d’elles extensibles i amb una part metàl·lica. També es van disparar trets amb les escopetes de pilotes de goma i varies persones presents referien que haurien estat disparades a curta distància. Algunes de les lesions però, es van causar en les maniobres efectuades pels agents per desfer els conglomerats de persones que estaven assegudes evitant el pas dels camions de la neteja. Aquestes maniobres, segons exposen les persones afectades i es pot comprovar examinant l’ampli ventall de material gràfic dels mitjans de comunicació i d’altres fonts com internet, son variades, com puntades de peu, retorçar extremitats, estirar cabells, donar cops de peu i de puny, pessics...que també poden haver tingut resultats lesius. Finalment, cal dir que moltes persones ens preguntaven sobre com denunciar les agressions patides i si era legal el fet que els agents autors de les mateixes ni anessin identificats ni s’identifiquessin a requeriment de la persona agredida. En alguna ocasió, algun membre del LEGAL TEAM va sol·licitar a algun agent assenyalat com a autor d’alguna agressió que s’identifiqués i va rebre una resposta igualment negativa.

D) VULNERACIÓ DE DRETS FONAMENTALS

1) Dret a la integritat física i moral (Art. 15 de la Constitució):

Cal constatar que l’actuació policial va incloure reiterades i abundants agressions a la integritat física de les persones presents, algunes d’elles greus, que atempten contra el dret constitucional a la integritat física i moral i que poden constituir infraccions penals, entre d’altres: delictes o faltes de lesions i coaccions, delicte de tortura i/o contra la integritat moral.

2) Dret a utilitzar els mitjans de prova pertinents per garantir el dret a la tutela judicial efectiva (Art. 24 Constitució):

La totalitat dels agents antiavalots que van formar part del dispositiu policial no duien l’identificatiu visible en el seu uniforme, tal com preveu la normativa de la policia autonòmica. Igualment, cal senyalar que els mateixos es negaven a facilitar-lo verbalment, a petició de la ciutadania o dels membres del LEGAL TEAM. La manca d’identificació esdevé encara més greu des del moment en que, com va succeir a l’operatiu del 27 de maig de 2011, molts dels agents antiavalots, no només duien el seu uniforme reglamentari, que inclou un casc integral que dificulta la visió del seu rostre, sinó també tapaboques (*bragas*) que els cobrien fins al nas, mesura que atesa l’elevada temperatura d’aquell dia, resulta difícil de justificar.

El Decret 217/2008, de 4 de novembre, sobre la utilització del número d’identitat professional en determinades peces dels uniformes de la policia de la Generalitat-Mossos d’Esquadra, estableix en el seu article únic:

“1 Les peces visibles dels uniformes de la policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra, *que portin posades a la part superior del cos els funcionaris i les funcionàries, han de tenir incorporada, a la part davantera superior dreta, una veta adherent de color blau marí de 2 cm d'ample i 5 cm de llarg, en la qual ha de constar el número d'identitat professional.*

2 *S'exceptuen de la previsió formulada a l'apartat anterior les peces de l'uniforme de gala”.*

Precisament segons l'exposició de motius del Decret “*es vol aprofundir, d'aquesta manera, en la voluntat de facilitar als ciutadans i les ciutadanes l'exercici del dret a poder identificar en tot moment els/les policies”*, en consonància amb les recomanacions dels organismes internacionals de prevenció de la tortura i altres penes o tractes inhumans o degradants.

El dret de la ciutadania a identificar als agents policials i l'obligació d'aquests de fer-ho estan reconeguts en la legislació estatal (Llei 30/1992 i Llei 2/1986 de Forces i Cossos de Seguretat).

L'absència de distintiu identificatiu a l'uniforme policial i l'ús de passamuntanyes o tapaboques fan gairebé impossible què, en el supòsit què s'obrin investigacions sobre els fets esdevinguts, es puguin identificar individualment els agents actuant en relació a possibles imputacions penals o administratives. En conseqüència, els possibles responsables de fets punibles o abusos policials poden quedar en la més absoluta impunitat.

3) Dret a comunicar o rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió (Art. 20.1 d) de la Constitució):

Els agents de les forces de seguretat van entorpir la feina d'alguns reporters gràfics i periodistes, que cobrien l'esdeveniment per a la premsa i la televisió, dificultant què poguessin realitzar la seva tasca informativa, mitjançant agressions físiques i/o verbals.

Cal posar de relleu què els professionals dels mitjans de comunicació anaven degudament identificats amb braçal o armilla, en compliment d'un acord de col·laboració entre el Col·legi de Periodistes i el Departament d'Interior.

4) Dret a la propietat (Art. 33 de la Constitució) i dret a la intimitat personal (Art. 18 de la Constitució):

Entre els objectes què es van endur els serveis de neteja municipals hi havia tot tipus de suports de dades personals, com passaports, agendes, ordinadors, mòbils, llapis de memòria, i fins i tot els fulls de recollida de signatures de suport a l'acampada o a altres reivindicacions, per part de milers de ciutadans, què tenien una destinació determinada, en cap cas la d'acabar en un dipòsit municipal.

5) Dret de reunió i de lliure circulació (Art. 21 de la Constitució):

La Constitució espanyola garanteix el dret de reunió. El dret a la lliure circulació, és un dret fonamental reconegut a la Declaració Universal dels Drets Humans i a tots els tractats europeus que el desenvolupen. L'abast de l'exercici d'ambdós drets té prou entitat com per exigir que la seva suspensió hagi d'estar motivada i sigui notificada a les persones interessades quan se'ls nega, i cap d'aquestes exigències legals s'han respectat en els esdeveniments del 27 de maig de 2011 de la Plaça Catalunya.

E) RELACIÓ DELS CONTACTES REALITZATS DURANT L'ACTUACIÓ DEL LEGAL TEAM

A) Es va contactar amb la diputada de guàrdia de l'ICAB, qui va fer acte de presència i oferir la seva col·laboració en la mesura del possible dins de les seves atribucions. La diputada va traslladar a la Junta de l'ICAB la sol·licitud adreçada al Departament d'Interior dels advocats i advocades observadors de poder accedir al centre de la plaça, atesa la crida en aquest sentit realitzada per les persones acampades.

B) Es va contactar amb l'adjunt del Síndic de Greuges, el Sr. Jordi Sánchez, amb qui es va mantenir una comunicació telefònica en diverses ocasions, per anar-lo informant de l'evolució dels esdeveniments. Atès el seu oferiment d'intervenció, se li va demanar que:

- traslladés la petició dels membres del LEGAL TEAM, a requeriment de les persones acampades concentrades al mig de la plaça, per poder accedir-hi
- facilités l'entrada d'aigua i la possibilitat de que les persones acampades concentrades al mig de la plaça poguessin anar al servei
- sol·licités la retirada dels agents policials ateses les càrregues policials que havien causat nombroses lesions

C) Es va contactar amb l'Oficina per la No Discriminació de l'Ajuntament de Barcelona amb la mateixa finalitat que l'anterior.

D) Es va contactar amb el Servei d'Emergències Mèdiques (SEM) desplegat sobre el terreny, per indicar-li la conveniència de fer més complets els informes d'assistència, fent-hi constar quin era l'origen de les lesions.

Barcelona, el 7 de juny de 2011